

**חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות
התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016***

פרק א': מטרת החוק

1. מטרה
חוק זה בא לתקן חוקים שונים ולקבוע הוראות נוספות כדי לשמור על מדיניות פיסקלית אחראית ולעמוד בתקרת הגירעון ובמגבלת ההוצאה הממשלתית, להעמיק את גביית המסים ולהגדיל את הכנסות המדינה ואת תקבוליה, זאת תוך חיזוק הצמיחה במשק, שינוי סדרי העדיפויות הלאומיים וצמצום הפערים, והכול בהתאם ליעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו-2018.

פרק ב': חיסכון וסיוע לעצמאים

2. הגדרות – פרק ב' – בפרק זה –

"הכנסה חייבת בהפקדה" – הכנסה לפי סעיף 2(1) או (8) לפקודה לאחר הניכויים שהותרו ממנה לפי כל דין ולפני הקיזוזים והפטורים שהותרו ממנה לפי כל דין, ולמעט תשלומים ממרכיב חיסכון למצב אבטלה; לעניין הגדרה זו, "ניכוי" – למעט ניכוי כמפורט להלן:

(1) ניכוי לפי סעיפים 17(א5), 47 או 47א לפקודה;

(2) ניכוי שהותר לפי סעיף 32(14)(ב) לפקודה;

"הכנסה מבוטחת" – כהגדרתה בסעיף 47(א) לפקודה;

"חוק קופות גמל" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005; "מצב אבטלה", לעניין עצמאי – מצב שבו עצמאי חדל לעסוק במשלח ידו או סגר את עסקו, או מצב שבו הגיע העצמאי לגיל פרישה כמשמעותו בחוק גיל פרישה, התשס"ד-2004, ואין לו הכנסה חייבת בהפקדה;

"מרכיב חיסכון למצב אבטלה" – סכומים שהפקיד עצמאי לקופת גמל לקצבה לפי הוראות סעיף 5 לשם משיכתם במצב אבטלה;

"עצמאי" – מי שיש לו הכנסה חייבת בהפקדה;

"הפקודה" – פקודת מס הכנסה¹;

"קופת גמל לקצבה" – כהגדרתה בחוק קופות גמל;

"השכר הממוצע במשק" – סכום השווה ל-12 פעמים השכר הממוצע כפי שהוא מחושב לצורך גמלאות ודמי ביטוח לפי סעיף 2(ב) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995⁴, כפי שמפרסם המוסד לביטוח לאומי;

"שכר מינימום", לחודש – כהגדרתו בחוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987⁵;

"שנת מס" – כהגדרתה בפקודה;

"השר" – שר האוצר.

¹ התקבל בכנסת ביום כ"ב בכסלו התשע"ז (22 בדצמבר 2016) [בישיבה שהחלה ביום כ"א בכסלו התשע"ז (21 בדצמבר 2016)]; הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בהצעות חוק הממשלה – 1083, מיום כ"ט בתשרי התשע"ז (31 באוקטובר 2016), עמ' 433.

² ס"ח התשס"ה, עמ' 889.

³ ס"ח התשס"ד, עמ' 46.

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

⁵ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

⁶ ס"ח התשמ"ז, עמ' 68.

3. חובת הפקדה לקופת גמל לקצבה
- (א) עצמאי יפקיד תשלומים לקופת גמל לקצבה בשל הכנסה חייבת בהפקדה, בשנת מס, בשיעורים כמפורט להלן:
- (1) על חלק ההכנסה החייבת בהפקדה שאינו עולה על מחצית השכר הממוצע במשק – 4.45%;
- (2) על חלק ההכנסה החייבת בהפקדה שעולה על מחצית השכר הממוצע במשק ואינו עולה על השכר הממוצע במשק – 12.55%.
- (ב) מתשלומים שחייב עצמאי להפקיד לקופת גמל לקצבה לפי הוראות סעיף קטן (א), ינוכו תשלומים שהפקיד העצמאי או שהופקדו בעדו בשל הכנסתו המבוטחת.
- (ג) תשלומים לקופת גמל לקצבה לפי סעיף זה יופקדו לא יאוחר מתום שנת המס שבשלה מופקדים התשלומים.
- (ד) בלי לגרוע מהוראת סעיף קטן (ג), הפקדת תשלומים לקופת גמל לקצבה לפי סעיף זה, לאחר תום שנת המס שבשלה מופקדים התשלומים, לא תקנה לעצמאי זכויות שתחולתן למפרע ויראו אותם כתשלומים שהופקדו במועד הפקדתם בפועל, והכול למעט לעניין חובת הפקדה לפי סעיף זה שבוצעה עד תום התקופה להפקדת התשלום לפי סעיף 6.
4. חובת הפקדה לקופת גמל לקצבה לפי סעיף 3, לא תחול על אלה:
- (1) עצמאי שמתקיים לגביו, בתום שנת המס, אחד מאלה:
- (א) טרם מלאו לו 21 שנים;
- (ב) הוא הגיע לגיל הפרישה המוקדמת, כמשמעותו בחוק גיל פרישה, התשס"ד-2004;
- (ג) טרם חלפו שישה חודשים מהמועד שבו העצמאי נרשם לראשונה כעוסק לפי סעיף 52 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975⁶;
- (2) עצמאי שמלאו לו 55 שנים ביום תחילתו של חוק זה.
5. מתשלומים שמפקיד עצמאי לקופת גמל לקצבה, בשנת מס, ייוחס למרכיב היסכון למצב אבטלה הסכום הנמוך מבין שני אלה:
- (1) שליש מכל תשלום שהפקיד העצמאי לקופת גמל לקצבה;
- (2) הסכום הנקוב בסעיף 9(א7)(א)(2) לפקודה, לשנה.
6. (א) לא הפקיד עצמאי שחלה עליו חובת הפקדה לקופת גמל לקצבה לפי הוראות פרק זה, ושהכנסתו החייבת בהפקדה, בשנת מס, עולה על סכום השווה ל-12 פעמים שכר מינימום באותה שנת מס, תשלומים לקופת גמל לקצבה לפי הוראות סעיף 3, ישלח לו המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות התראה ולפיה אם לא יפקיד את התשלומים כאמור, בתוך 90 ימים ממועד משלוח ההתראה (בפרק זה – התקופה להפקדת התשלום), יוטל עליו קנס כאמור בסעיף 7 (בסעיף זה – התראה); ההתראה תישלח לאחר שקיבל המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות מידע מרשות המסים לפי הוראות סעיף 9 ולאחר המועד הנקוב בו.
- (ב) בהתראה יפורטו כל אלה:
- (1) חובתו של העצמאי להפקיד את התשלומים לקופת גמל לקצבה לפי הוראות סעיף 3;
- (2) סכום התשלומים שעל העצמאי להפקיד כאמור;

⁶ ס"ח התשל"ו, עמ' 52.

- (3) המועד האחרון להפקדת התשלומים כאמור;
- (4) גובה הקנס שיוטל על העצמאי אם לא יפקיד את התשלומים כאמור;
- (5) האסמכתה לביצוע ההפקדה שעל העצמאי להמציא למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות.
- (ג) התראה תישלח לעצמאי בדואר רשום, לפי מענו למשלוח דואר כפי שצוין ברוח שהגיש לפי סעיף 131 לפקודה; התראה שנשלחה בדואר רשום כאמור, יראו אותה כאילו הומצאה כדין אם חלפו 30 ימים מיום שנשלחה, אלא אם כן הוכיח העצמאי שלא קיבל את ההתראה מסיבות שאינן תלויות בו ולא עקב הימנעותו מקבלתה.
- (ד) עצמאי שהומצאה לו התראה כאמור יפקיד, בתוך התקופה להפקדת התשלום, את סכום ההפרש שבין הסכום שהוא חייב להפקיד לקופת גמל לקצבה לפי הוראות פרק זה בשל שנת המס שלגביה נשלחה ההתראה, ובין הסכום שהפקיד בפועל לקופת גמל לקצבה בשל אותה שנה, וכן ימציא למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות אסמכתאות לביצוע ההפקדה כאמור לרבות אסמכתאות לביצוע הפקדות בשל אותה שנת מס שבוצעו טרם משלוח ההתראה.
7. הומצאה לעצמאי התראה לפי הוראות סעיף 6 ולא הפקיד העצמאי עד תום התקופה להפקדת התשלום את סכום ההפרש לפי הוראות סעיף קטן (ד) של אותו סעיף, דינו – קנס 500 שקלים חדשים.
8. סכום הקנס הקבוע בסעיף 7 יעודכן ב־1 בינואר בכל שנה (בסעיף זה – יום העדכון), בהתאם לשיעור שינוי המדד הידוע ביום העדכון לעומת המדד שהיה ידוע ב־1 בינואר של השנה הקודמת; הסכום האמור יעוגל לסכום הקרוב שהוא מכפלה של 10 שקלים חדשים; לעניין זה, "מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה; שר המשפטים יפרסם בהודעה ברשומות את סכום הקנס המעודכן.
9. (א) רשות המסים תעביר למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, עד יום 31 בדצמבר בכל שנה, מידע לגבי כל עצמאי שמתקיימים לגביו כל אלה:
- (1) חלה עליו חובת הפקדה לקופת גמל לקצבה לפי הוראות פרק זה;
- (2) הכנסתו החייבת בהפקדה בשנת המס הקודמת עלתה על סכום השווה ל־12 פעמים שכר מינימום;
- (3) הוא לא הפקיד בשנת המס הקודמת את התשלומים לקופת גמל לקצבה לפי הוראות סעיף 3, כולם או חלקם.
- (ב) מידע שיועבר לפי סעיף קטן (א) יכלול את אלה בלבד:
- (1) מספר זהותו של העצמאי;
- (2) שמו הפרטי ושם משפחתו של העצמאי;
- (3) מענו של העצמאי למשלוח דואר כפי שצוין ברוח שהגיש לפי סעיף 131 לפקודה;
- (4) ההפרש בין הסכום שחייב העצמאי להפקיד לקופת גמל לקצבה לפי הוראות פרק זה בשל שנת המס הקודמת, לבין הסכום שהפקיד בפועל לקופת גמל לקצבה בשל אותה שנה.

<p>10. המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות יחזיק מידע שהתקבל לפי הוראות סעיף 9 בנפרד מכל מידע אחר, ולא יעשה בו שימוש אלא לשם משלוח התראה לפי סעיף 6 או לשם הטלת קנס כאמור בסעיף 7.</p>	<p>שמירת מידע שהתקבל מרשות המסים</p>
<p>11. המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות או כל מי שפועל מטעמו ישמור בסוד מידע שהועבר אליו בידי רשות המסים, לא יגלה אותו לאחר ולא יעשה בו כל שימוש, אלא לפי הוראות פרק זה או כל דין אחר או לפי צו של בית משפט.</p>	<p>חובת סודיות</p>
<p>12. השר ממונה על ביצועו של פרק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.</p>	<p>ביצוע ותקנות</p>
<p>13. בחוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969⁷, בתוספת השנייה, בסופה יבוא: "פרק ב' לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016"</p>	<p>תיקון חוק בית הדין לעבודה – מס' 50</p>
<p>14. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995⁸, בלוח י', בטור ג' שכותרתו "אחוזים מההכנסה או מהשכר לפי סעיפים 337(א) ו-340(א)" – (1) בכותרת המשנה "על חלק העולה על 60% מהשכר הממוצע", בטור המשנה "לעובד עצמאי", במקום האחוזים שמפורטים בו יבוא:</p>	<p>תיקון חוק הביטוח הלאומי – מס' 184</p>
<p>0.94"</p>	
<p>–</p>	
<p>2.74</p>	
<p>0.78</p>	
<p>0.09</p>	
<p>–</p>	
<p>–</p>	
<p>2.12</p>	
<p>0.21</p>	
<p>5.95</p>	
<p>12.83";</p>	
<p>(2) בכותרת המשנה "על החלק שאינו עולה על 60% מהשכר הממוצע", בטור המשנה</p>	
<p>"לעובד עצמאי", במקום האחוזים שמפורטים בו יבוא:</p>	
<p>0.24"</p>	
<p>–</p>	
<p>0.59</p>	
<p>0.17</p>	
<p>0.03</p>	
<p>–</p>	
<p>–</p>	
<p>0.47</p>	
<p>0.05</p>	
<p>1.32</p>	
<p>2.87."</p>	

⁷ ס"ח התשכ"ט, עמ' 70; התשע"ז, עמ' 8.
⁸ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210; התשע"ז, עמ' 25.

- (1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "חוק הפיקוח על קופות גמל" יבוא:
"חוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018" – חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016";
- (2) בסעיף 3, אחרי סעיף קטן (ה7) יבוא:
"8ה) סכומים מקופת גמל לקצבה שמשך יחיד לפי סעיף 23(ב3) לחוק הפיקוח על קופות גמל, יראו אותם כהכנסה כאמור בסעיף 2(1) או 8) שהתקבלה בידי היחיד";
- (3) בסעיף 9, אחרי פסקה (א7) יבוא:
"7ב) (א) הסכום הנמוך מבין אלה:
1) סכומים מקופת גמל לקצבה שמשך יחיד לפי סעיף 23(ב3) לחוק הפיקוח על קופות גמל;
2) הסכום הנקוב בפסקה (א7)(א)2), כשהוא מוכפל במספר שנות העבודה שבהן הפקיד העצמאי תשלומים לקופת גמל לקצבה, ולאחר שהופחתו ממנו סכומים שמשך בפטור ממס לפי פסקה (א7) בגין אותן שנות עבודה.
ב) המנהל יקבע כללים לדיווח ולחישוב הסכום הפטור לפי פסקה זו.
ג) בפסקה זו –
"עצמאי" – כהגדרתו בסעיף 2 לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018;
"שנת עבודה" – כל שנה החל משנת המס שבה החל עצמאי להפקיד למרכיב חיסכון למצב אבטלה לפי פרק ב' לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018, לראשונה, או החל משנת המס שלאחר השנה שבה ביצע משיכה ללא חבות מס לפי פסקה זו, לפי המאוחר; ולעניין עצמאי שהחל להפקיד לקופת גמל לקצבה במעמד עצמאי לפני מועד תחילתו של החוק האמור – כל שנה החל משנת המס שבה החל להפקיד לראשונה כעצמאי, או החל משנת המס שלאחר השנה שבה ביצע משיכה בלא חבות מס, לפי המאוחר";
- (4) בסעיף 9א(ג)1), בהגדרה "מענקים פטורים", ברישה, לפני "סכום המענקים הפטורים" יבוא "סכומים פטורים לפי סעיף 9(ב7) שקיבל יחיד וכן";
- (5) בסעיף 17(א5), המילים "לאחר שהופחת מהם סכום השווה ל-2.5% מהכנסתו הקובעת; סכומים כאמור" – יימחקו;
- (6) בסעיף 45א, בסופו יבוא:
"ו) יחיד שלא נוכח לו סכומים בעד רכישת ביטוח מועדף מפני אבדן כושר עבודה לפי סעיף 32(14)ב), יזוכה ממס בשיעור של 35% מן הסכומים שהפקיד לקופת גמל לקצבה בעבור עצמו כעמית עצמאי ולא זוכה בשלהם ממס לפי סעיף קטן ב), עד לשיעור של 0.5% מהכנסתו מעסק או ממשלח יד עד לסכום השווה

⁹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח התשע"ז, עמ' 46.

לפעמיים הסכום האמור בפסקה (1) להגדרה "הכנסה מזכה" שבסעיף 47(א)(1) בניכוי הכנסתו המבוטחת.;

(7) בסעיף 235 –

(א) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), מותר להעביר למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות מידע לפי סעיף 9 לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018.;"

(ב) בסעיף קטן (ד), בסופו יבוא:

"(3) בביצוע פרק ב' לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018."

16. בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005¹⁰ – תיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) – מס' 18

(1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "חברה מנהלת" יבוא:

"חוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018" – חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016.;"

(2) בסעיף 21, במקום "ותשלומים עבור פיצויים" יבוא "תשלומים בעבור פיצויים ותשלומי עמית-עצמאי למרכיב חיסכון למצב אבטלה כהגדרתו בסעיף 2 לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018."

(3) בסעיף 23, אחרי סעיף קטן (2) יבוא:

"(3ב) (1) השה, באישור ועדת העבודה והרווחה והבריאות של הכנסת, יקבע את המועדים והתנאים שבהם רשאי עמית-עצמאי במצב אבטלה למשוך כספים מקופת גמל לקצבה שלא בדרך של קצבה או בדרך של היוון חלק מהקצבה לסכום חד-פעמי ומקופת גמל לתגמולים, ובלבד שהתקיימו התנאים המנויים בפסקאות משנה (א) או (ב) להלן:

(א) העמית-עצמאי הפקיד תשלומים לקופת גמל לקצבה לפי הוראות פרק ב' לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018, בעבור שנתיים לפחות מתוך שלוש שנות המס האחרונות שקדמו למועד המשיכה; משיכת כספים לפי פסקת משנה זו תהיה בפריסה לשלושה תשלומים, ואולם לעניין משיכה של עמית-עצמאי שהגיע לגיל פרישה – בתשלום אחד, והכול כפי שיקבע השר כאמור ובסכום שאינו עולה על הסכום הגבוה מבין אלה:

(1) שלוש פעמים שכר מינימום לחודש, כהגדרתו בחוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987¹¹, ובלבד שלא נמשכו כספים בסכום כאמור יותר מפעמיים;

(2) הסכום הנמוך מבין אלה:

(א) הסכום הצבור במרכיב חיסכון למצב אבטלה;

(ב) הסכום הנקוב בסעיף 9(א7)(א)(2) לפקודת מס הכנסה, כשהוא מוכפל במספר השנים שבהן הפקיד העמית תשלומים לקופת גמל לקצבה, כעמית-עצמאי החייב בהפקדה, או במספר השנים שבהן הפקיד

¹⁰ ס"ח התשס"ה, עמ' 889; התשע"ו, עמ' 1259.

¹¹ ס"ח התשמ"ז, עמ' 68.

העמית תשלומים לקופת גמל לקצבה כעמית-עצמאי החייב בהפקדה החל משנת המס שלאחר השנה שבה ביצע משיכה לפי סעיף קטן זה, לפי הנמוך;

(ב) העמית-עצמאי הפקיד תשלומים לקופת גמל לקצבה או לקופת גמל לתגמולים כעמית-עצמאי לפני המועד הקובע בעבור שנתיים לפחות מתוך ארבע שנות המס שקדמו למועד הקובע ובהתאם לתנאים הקבועים בחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018 אילו היה אותו חוק חל עליו במועדי ההפקדה (בפסקת משנה זו – התנאים הקבועים); משיכת כספים לפי פסקת משנה זו תהיה בפריסה לשלושה תשלומים, ואולם לעניין משיכה של עמית-עצמאי שהגיע לגיל פרישה – בתשלום אחד, והכול כפי שיקבע השר כאמור ובסכום שאינו עולה על הסכום הנמוך מבין אלה:

(1) שלישי מהסכום הצבור בקופת הגמל, במועד הקובע;

(2) הסכום הנקוב בסעיף 9(א7)(א)(2) לפקודת מס הכנסה, כשהוא מוכפל במספר השנים שבהן הפקיד העמית תשלומים לקופת גמל כעמית-עצמאי החייב בהפקדה, לפני המועד הקובע ובהתאם לתנאים הקבועים, או במספר השנים שבהן הפקיד העמית תשלומים כאמור לפני המועד הקובע והחל משנת המס שלאחר השנה שבה ביצע משיכה בלא חבות מס בקופת הגמל, לפי הנמוך.

(2) בסעיף קטן זה –

“הכנסה חייבת בהפקדה” ו”מרכיב חיסכון למצב אבטלה” – כהגדרתם בסעיף 2 לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018; “המועד הקובע” – יום תחילתו של חוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018;

“מצב אבטלה”, לעניין עמית-עצמאי – מצב שבו עמית-עצמאי חדל לעסוק במשלח ידו או סגר את עסקו, או מצב שבו הגיע העמית-עצמאי לגיל פרישה כמשמעותו בחוק גיל פרישה, התשס”ד-2004 ואין לו הכנסה חייבת בהפקדה;

“עמית-עצמאי שחייב בהפקדה” – עמית-עצמאי שחלה עליו חובה להפקיד תשלומים לקופת גמל לקצבה לפי פרק ב’ לחוק ההתייעלות הכלכלית 2017 ו-2018.”

17. בחוק העבירות המינהליות, התשמ”ו-1985,¹² בתוספת הראשונה, בטור א’, בסופו יבוא:
“פרק ב’ לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע”ז-2016.”
18. (א) תחילתו של סעיף 7 ביום ג’ בכסלו התש”ף (1 בדצמבר 2019) והוא יחול על הפקדות לפי סעיף 3, בשל שנת המס 2018 ואילך.
(ב) תחילתו של סעיף 9 ביום י”ג בכסלו התשע”ח (1 בדצמבר 2017).
- (ג) תחילתם של סעיפים 3(ה8), 9(ב7) ו-9א(ג1) לפקודה, כנוסחם בסעיף 15(2), (3) ו-4 לחוק זה, ביום י”ד בטבת התשע”ח (1 בינואר 2018).

¹² ס”ח התשמ”ו, עמ’ 31; התשע”ו, עמ’ 176.